

Projev prezidenta republiky při pietním aktu k uctění obětí událostí srpna 1968

21.8.2023 - Petr Pavel | Správa Pražského hradu

Vážení ústavní činitelé, dámy a pánové,

já jsem moc rád, že se tady dnes můžeme sejít a připomenout si události, které se staly před pětapadesáti lety a které jsou bezpochyby dodneška traumatizujícím bodem naší historie.

To nejlepší, co můžeme dělat s traumaty, je vypořádat se s nimi, ale ne cestou černobílého vidění, ne cestou sklouzávání do často primitivní nenávisti, ale snahou o objektivní poznání faktů, ale také emocí té doby. Já si tady pomohu jedním příkladem, protože příklady jsou často lepší než tisíce stran z knížek a mnohdy fakta, která se dozvíme z historických studií, nedokážou vykreslit dobu tak jako umělecké zpracování. Všichni asi známe film Jana Hřebejka - Pelíšky, který nám podle mého názoru velice dobře vystihuje celé to období, které nazýváme Pražským jarem od ledna do srpna 1968 a vystihuje ho nejenom se všemi zklamanými nadějemi. Vystihuje ho také ale se zborceným světem smutné postavy otce Šebka, který něčemu velice urputně věřil a v této víře byl nakonec velice zklamán. Vystihuje zmařené životy mnoha mladých lidí, kteří si na svobodu museli dalších dvacet let počkat.

Mně samotnému bylo v době událostí Pražského jara necelých sedm let. Když jsem se poprvé dozvěděl o invazi spojenců, tak to bylo v době, kdy jsem trávil prázdniny u babičky. To jediné, co jsem z toho měl, byl zmatek, protože babička ráno seděla u rozhlasu a říkala mně, že nás přepadli Rusové a já jsem jako malý kluk, kterému vštěpovali, že Rusové nás osvobodili, najednou nechápal, jak nás mohli potom, co nás osvobodili, přepadnout. Babička mi tehdy řekla, že to možná jednou pochopím a trvalo to dlouho. Já musím říct, že jsem nežil v prostředí, ve kterém by mi bylo od počátku jasno, a k tomu, co se vlastně tehdy stalo a jaké byly souvislosti, jsem musel dospět po dlouhé době. Lepší pozdě než nikdy.

Já si myslím, že tady bychom si měli zcela jasně říci, že to, co se tehdy stalo, bylo nejenom porušení mezinárodního práva, ale bylo to porušení základního principu. Protože to, že vám někdo pomůže získat zpátky svobodu, ještě neznamená, že vám ji také chce ponechat, anebo to také znamená, že má o svobodě úplně jiné představy, než máte vy. A nás tehdy přišli podle propagandy osvobodit od nás samých, protože propaganda dlouho pracovala na tom, abychom si mysleli, že to, co se u nás děje, nejsou žádné změny k lepšímu demokratickému socialismu, jak tehdy říkali - socialismus lidskou tváří, ale že jsou to snahy o kontrarevoluci a té, že musíme čelit, a když jsme jí nebyli schopni čelit sami, tak nám s tím přišli pomoci. Pro naprostou většinu lidí tehdy, kteří vnímali, co se kolem nich děje, to bylo velké ponížení, velké zklamání a tyto pocity bychom si měli pamatovat, protože jsou aktuální i dnes.

A jak tady bylo zmíněno, na Ukrajině probíhá něco podobného, Ukrajina chce jenom to, co jsme tehdy chtěli my, nebo spíš naši otcové a dědové. Chtěli si to zařídit po svém, chtěli si určit vlastní cestu. A Rusko se od té doby nijak nezměnilo, i když už se jmenuje jinak, ale tím, jak dělá zahraniční politiku, jak vnímá hodnoty, tak vlastně zůstalo v úplně stejných kolejích. To bychom si měli připomínat. Měli bychom si připomínat i oběti těch sto třiceti sedmi lidí, kteří v době okupace přišli o život. Měli bychom si připomínat lidi, kteří tehdy v rozhlase, v České televizi do poslední chvíle informovali o tom, co se děje, a měli snahu, aby se informace k lidem dostali. Měli bychom si ale připomínat i tisíce těch, kteří se s tím nesmířili a i po okupaci v době tvrdé normalizace, která byla

vším možným, jenom ne návratem k normálu, si zachovali svůj názor, a to i přes potíže, ústrky a někdy také věznění, kterému museli čelit, tak si nadále stáli za svým. Já bych všem těmto lidem chtěl vyjádřit úctu a apelovat na nás všechny, abychom nezklouzávali k černobílému vidění světa, abychom se snažili pochopit, co v jaké době se stalo, jaké podmínky k tomu vedli a hlavně, abychom už takové podmínky znovu nikdy nevytvořili.

Děkuji vám.

<https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/verejna-vystoupeni-a-rozhovory/projev-pr-ezidenta-republiky-pri-pietnim-aktu-k-ucteni-obeti-udalosti-srpna-1968-17301>